

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1508/2018. számú ügyben

Érintett szerv: önálló bírósági végrehajtó

2018.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1508/2018. számú ügyben**

Az eljárás megindítása

A panaszos hivatalomhoz írt beadványában a vele szemben indult végrehajtási eljárást sérelmezte. Panaszbeadványában előadta, hogy a felvett lakáshitelének teljes összegét visszafizette, ennek ellenére kölcsöntartozás címén végrehajtási eljárást indítottak vele szemben. Kérte az eljáró végrehajtót, hogy küldje meg részére az eljárás alapjául szolgáló kölcsönszerződés másolati példányát, amire azonban nem került sor, így továbbra sem tudja milyen okból indult a végrehajtási eljárás. Közjegyző által kiállított végrehajtási lap alapján általa nem ismert tartozás fejében fizetését letiltják, amin felül más részletfizetési kötelezettség is terheli, így a végrehajtás megélhetését is veszélyezteti.

A beadvány alapján felmerült az Alaptörvényben nevesített jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének, illetve sérelme közvetlen veszélyének a gyanúja. Tekintettel erre az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 18. §-a és a 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

Érintett alapvető jogok és alaptörvényi elvek

- A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye: „Magyarország független, demokratikus jogállam.” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés)
- A hatósági ügyek tisztességes intézése: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.” (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bek.)

Alkalmazott jogszabályok

- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.)
- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.)
- A bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I.17.) IM rendelet (Vüsz.)

A megállapított tényállás

A vizsgálat eredményessége érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján megkerestem az ügyben illetékes önálló bírósági végrehajtót, és tájékoztatást valamint az eljárás iratainak megküldését kértem. A végrehajtó arról tájékoztatott, hogy a panaszos által megküldeni kért kölcsönszerződés nem áll rendelkezésére, ezért a végrehajtást kérőt annak megküldésére kérte. A végrehajtást kérő azonban nem küldte meg a kért szerződést. A végrehajtó a tájékoztató levelével egyidejűleg megküldte az ügy iratait, melyekből az alábbiakat állapítottam meg.

A végrehajtó 2017 májusában megküldte a panaszos részére a közjegyző által kiállított végrehajtási lapot, amely alapján a végrehajtási eljárás panaszossal szemben megindult.

A végrehajtási lap szerint panaszossal szemben 39.786 Ft kölcsönösszeg és járulékai, összesen 162.328 Ft behajtása iránt indult végrehajtási eljárás. A postázott végrehajtási lap 2017. május 29-én nem kereste jelzéssel érkezett vissza a végrehajtóhoz. Ezt követően a végrehajtó letiltást adott ki a panaszos munkabérére. Az erről szóló értesítést a panaszos élettársa 2017. augusztus 21-én vette át. 2017. augusztus 28-án a panaszos személyesen kereste fel a végrehajtót és kérte, hogy a munkabéréből havonta 5000 Ft-ot vonjanak le, ennél nagyobb összeg levonása veszélyezteti megélhetését. A végrehajtó panaszos kérelmét továbbította a végrehajtást kérő felé.

2017. szeptember 6-án a panaszos ismét felkereste a végrehajtót, aki arról tájékoztatta őt, hogy a végrehajtást kérő még nem válaszolt a részletfizetési kérelemre. A végrehajtást kérő a panaszos kérelmére 2017. szeptember 29-én válaszolt, amelyben nem járult hozzá, hogy a panaszos munkabérére kiadott letiltás összegét 5000 Ft-ban maximálják. A végrehajtó erről a panaszost tájékoztatta, a tájékoztató levelet 2017. október 4-én panaszos élettársa vette át. 2017. október 16-án a végrehajtó adós kérésére tájékoztatta adós munkáltatóját, hogy a végrehajtás során adós nettó munkabérének 33%-át köteles havonta levonni. A végrehajtó még ugyanezen a napon írásban kérte a végrehajtást kérőt a kölcsönszerződés megküldésére.

2018. április 12-én a végrehajtó arról tájékoztatta hivatalomat, hogy a végrehajtást kérő még mindig nem küldte meg a kért kölcsönszerződést, a végrehajtást azonban a Vüsz. 33. § a) pontja alapján – a teljesítést a végrehajtást kérő bejelentette, ill. a tartozást elengedte – befejezték.

A végrehajtást kérőt terhelő tájékoztatási, közreműködési kötelezettség teljes körű feltárása érdekében tájékoztatást kértem az Igazságügyi Minisztériumtól a panasszal kapcsolatban. A minisztériumi válasz a következőkről tájékoztatt: a végrehajtási eljárás jogi szerkezetéből következően a végrehajtási eljárással összefüggésben a végrehajtást kérőnek közvetlenül az adós felé tájékoztatási kötelezettsége nincs. A Vht. rendelkezései alapján azonban a végrehajtást kérő bejelentési, illetve tájékoztatási kötelezettsége a végrehajtást kérő rendelkezési jogából levezethető, amely kötelezettségét a végrehajtó felhívására a végrehajtó felé kell teljesítenie.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. A törvény 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, kötelező tagság alapján működő köztestület, (...) közjegyző, törvényszéki végrehajtó, *önálló bírósági végrehajtó* vagy közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A vizsgálati jogosultságom tehát egyértelműen kiterjed az önálló bírósági végrehajtó eljárására.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosza az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket.

II. Az érintett alapvető jogok és alaptörvényi elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosza egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során *autonóm, objektív módon*, kizárólag *alapjogi érvek* felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jobbiztonság. A testület 9/1992. (I. 30.) AB határozatában részletesen kifejtette, hogy a jobbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára.

A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények kiszámíthatóságát is. Az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák, a formalizált eljárás a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet. A jogbiztonság igénye nemcsak az, hogy a jogszabályok, hanem a jogalkalmazók döntési megfontolásai, *az egyedi ügyekben hozott döntések is* átláthatóak, követhetőek legyenek, vagyis a közhatalmi szervek hatáskörgyakorlása, feladatellátása is megfeleljen az előreláthatóság, megismerhetőség és kiszámíthatóság követelményének.

A jogbiztonság követelményéből adódóan *az alaptörvényi elveknek, követelményeknek egyedi ügyekben is érvényesülniük kell. Ennek egyik garanciája a végrehajtási eljárás törvény alá rendeltsége, a végrehajtási ügyvitel szabályozottsága.*

Az Alkotmánybíróság 6/1998. (III. 11.) AB határozatában kimondta, hogy a tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. A tisztességes eljárás követelménye a hatósági ügyek intézése során túlmutat az eljárás legalitásán. Az Alaptörvény XXIV. cikkének érvényesüléséhez nem elegendő, ha a hatóságok betartják az ügy elintézésére irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat, hanem szükséges az is, hogy az egyedi ügyintézés segítse az ügyféli jogok érvényesülését.

A végrehajtásra vonatkozó törvényi és rendeleti szabályok végső célja a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésének biztosítása. A tisztességes eljáráshoz való jog a jogalkalmazókkal szemben az eljárási szabályok oly módon való alkalmazásának követelményét támasztja, amely biztosítja az eljárási garanciák maradéktalan érvényesülését, a felek alapvető jogainak figyelembe vételét a konkrét egyedi ügyben is.

A tisztességes eljáráshoz való jogból származó követelmény, hogy az eljárási szabályok alkalmazása során figyelemmel kell lenni az ügyfél alapjogaira és méltányolható érdekeire, az ügyfél megfelelő tájékoztatására. Az eljárás során – így a végrehajtási eljárás során is – tisztázni kell a tényállást. A tényállás tisztázása tekintetében a feleket együttműködési kötelezettség terheli. A végrehajtási eljárás során feltárt tények döntéshozatali alapul szolgálnak. A végrehajtónak eljárását a feltárt tényekre figyelemmel kell lefolytatnia, döntését azokra figyelemmel kell meghoznia, ez adja eljárása tisztességeségének garanciáját.

III. Az ügy érdemében

Az Alaptörvény 30. cikk (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa alapjogvédelmi tevékenységet lát el, eljárását bárki kezdeményezheti. Ugyanezen cikk (2) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa az alapvető jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszásságokat vizsgálja vagy kivizsgálhatja, orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez.

Az Ajbt. 21. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az alapvető jogok biztosa vizsgálata során a vizsgált hatóságtól az általa lefolytatott eljárással, illetve az eljárás elmulasztásával kapcsolatban adatokat és felvilágosítást kérhet.

Az alapvető jogok biztosa megkeresésének az általa megállapított határidőn belül eleget kell tenni. Ez a határidő nem lehet rövidebb tizenöt napnál. A hivatkozott törvényi felhatalmazás alapján megkerestem az önálló bírósági végrehajtót, akinek válaszadási kötelezettsége ugyancsak a törvényen alapul. *Az önálló bírósági végrehajtó válaszadási kötelezettségének eleget tett, a kért iratokat rendelkezésemre bocsátotta.* A végrehajtó által megküldött iratok arról tanúskodtak, hogy a végrehajtást kérő a végrehajtó által rendelkezésre bocsátani kért iratot öt hónap eltelte után sem küldte meg a végrehajtó részére, aminek a következtében a végrehajtó nem tudott eleget tenni a panaszossal szemben fennálló tájékoztatási kötelezettségének. Amint arra a korábbiakban hivatkozott igazságügyi minisztériumi válaszlevél is utalt, a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőt tájékoztatási, közreműködési kötelezettség terheli. A végrehajtási eljárás jogi szerkezetéből következően azonban a végrehajtási eljárással összefüggésben a végrehajtást kérő tájékoztatási kötelezettsége közvetlenül nem az adós felé áll fenn.

A Vht. rendelkezései alapján a végrehajtást kérő bejelentési, illetve tájékoztatási kötelezettsége a végrehajtást kérő rendelkezési jogából vezethető le, amely kötelezettségét a végrehajtó felhívására a végrehajtó felé kell teljesítenie. A Vüsz. 40. § (1) bekezdése alapján a végrehajtó köteles felvilágosítást adni a végrehajtási ügyről a feleknek, képviselőiknek, és annak, aki jogos érdekét az ügyben igazolta. A Vüsz. 40.§ (3) bekezdése értelmében a felvilágosításra jogosult adós (panaszos) az iratokból másolatot is kérhet. E kötelezettségének a végrehajtó csak akkor tud eleget tenni, ha a végrehajtást kérő a végrehajtási eljárás során közreműködik, a végrehajtó tájékoztatási felhívására a kért tájékoztatást megadja, a kért iratokat megküldi. A végrehajtást kérő közreműködési kötelezettsége a Vht. rendelkezéseiből levezethető. *A Vht. 52. § c) pontja szerint a végrehajtás szünetel, ha a végrehajtást kérő az eljárásban való közreműködését megtagadta.* A végrehajtási eljárásban való közreműködés megtagadása a végrehajtást kérő részéről nem csak aktív, hanem passzív magatartással, a végrehajtói felhívásra nem válaszóval is megvalósulhat.

Tekintettel arra, hogy a végrehajtást kérő a végrehajtási eljárás során nem működött együtt a végrehajtóval, a végrehajtónak a jogszabályban előírt tájékoztatási kötelezettsége teljesítése érdekében élnie kellett volna a Vht. 52.§ c) pontjában biztosított lehetőséggel, a szünetelés megállapításával. A végrehajtó mulasztása következtében a végrehajtási eljárás során a panaszos ügyféli jogai nem érvényesülhettek teljes körűen, az eljárás alapjául szolgáló követelés eredetét nem ismerhette meg, ami miatt a panaszos, mint adós megfelelő tájékoztatáshoz való joga sérelmet szenvedett. A végrehajtónak az együttműködéstől elzárkózó végrehajtást kérővel szemben alkalmaznia kellett volna a törvényben biztosított eljárási eszközöket, ami azonban elmaradt, így mulasztása a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben visszasságot okozott.

A végrehajtási eljárás eredményes lefolytatásának egyik garanciája a felek törvényben előírt együttműködési, közreműködési kötelezettsége.

Az együttműködés az adós oldalán akár állami kényszer alkalmazásával is megkövetelhető, ugyanakkor a végrehajtást kérő oldalán a közreműködési kötelezettség teljesítése a jelenleg hatályos szabályozás szerint ennél sokkal szűkebb körű eszközrendszerrel – végrehajtói felhívás, szünetelés megállapítása – biztosítható.

A vizsgált ügyben a végrehajtást kérő a kért dokumentumot nem bocsátotta a végrehajtó rendelkezésére, a végrehajtó ennek ellenére nem élt a Vht-ben biztosított, a végrehajtást kérő közreműködésének ösztönzését célzó lehetőséggel. A végrehajtó mulasztása következtében a panaszos (adós) a követelés alapjául szolgáló tartozás tárgyában kért tájékoztatása részleges maradt, nem érvényesültek maradéktalanul ügyféli jogai. A végrehajtási eljárás során ezért az Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben visszasságot állapítottok meg.

Figyelemfelhívás

A jogbiztonság követelményének megfelelő és a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését szolgáló végrehajtási eljárás lefolytatása érdekében a jövőre nézve felhívom a végrehajtó figyelmét, hogy a végrehajtást kérő mulasztása, közreműködésének elmaradása esetén éljen a Vht. 52. § c) pontjában biztosított lehetőséggel, és állapítsa meg a végrehajtás szünetelését addig, míg a végrehajtást kérő a végrehajtói felhívásban foglalt kötelezettségének eleget nem tesz.

Budapest, 2018. 08. 28.

